

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІЧНИЙ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ТА ФІНАНСІВ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять
здобувачів другого (освітньо-професійного) рівня
спеціальності 015 «Професійна освіта (Економіка)»
з дисципліни «Глобальна економіка»

Херсон
2019

Методичні рекомендації з практичних занять здобувачів другого (освітньо-професійного) рівня спеціальності 015 «Професійна освіта (Економіка)» з дисципліни «Глобальна економіка»

Укладачі: Танклевська Н.С., д.е.н., професор кафедри економіки та фінансів,
Повод Т.М., к.е.н., доцент кафедри економіки та фінансів

Методичні рекомендації затверджено на засіданні кафедри економіки та фінансів
(протокол № 1 від 27.08.2019 р.)

Схвалено науково-методичною комісією зі спеціальності 015 «Професійна освіта
(Економіка)» (протокол № 1 від 28.08.2019 р.)

Танклевська Н.С., Повод Т.М. Методичні рекомендації з практичних занять здобувачів другого (освітньо-професійного) рівня спеціальності 015 «Професійна освіта (Економіка)» з дисципліни «Глобальна економіка». [укладачі Танклевська Н.С., Повод Т.М.]. Херсон: ДВНЗ «ХДАУ», 2019. 25 с.

Методичні рекомендації містять перелік завдань для практичних занять та закріплення знань здобувачів другого (освітньо-професійного) рівня спеціальності 015 «Професійна освіта (Економіка)» з дисципліни «Глобальна економіка»

ЗМІСТ

Стор.

ВСТУП	4
1. Практичне заняття № 1 Глобалізація світового ринку	5
2. Практичне заняття № 2 Основні форми міжнародних економічних відносин в глобальній економіці. Міжнародна торгівля в умовах глобалізації	7
3. Практичне заняття № 3 Світова валютна система в глобальному середовищі...9	
4. Практичне заняття № 4 Суперечності і дуалізм сучасного етапу глобалізації.12	
5. Практичне заняття № 5 Роль держави в умовах глобалізації	13
6. Практичне заняття № 6 Міжнародний бізнес в глобальній економіці	16
7. Практичне заняття № 7 Країни і регіони у світовій глобальній економіці	20
Теми рефератів	22
Перелік рекомендованої літератури	24

ВСТУП

Мета дисципліни «Глобальна економіка» - є формування у здобувачів другого рівня вищої освіти знань умов і факторів становлення та механізмів функціонування глобальної економіки.

Завдання дисципліни: виявлення системної сутності економічної глобалізації; визначення глибини впливу глобальних трансформацій на світові інтеграційні процеси; ідентифікація основних параметрів глобального розвитку; визначення сучасних умов економічної безпеки держави в глобальному середовищі; аналіз особливостей формування національних і міжнародних стратегій розвитку.

У результаті вивчення дисципліни «Глобальна економіка» здобувач повинен:

знати:

- природу, передумови та фактори становлення глобальної економіки;
- закономірності глобальної корпоратизації бізнесу;
- генезис глобальної економічної інтеграції;
- характер, форми, моделі та конкурентні переваги регіональної економічної інтеграції в глобальних умовах розвитку;
- динаміку процесів інституціоналізації глобального економічного розвитку;
- форми та механізми соціалізації глобальної економіки;
- механізми та інструментарій антициклічного регулювання економік у глобальній системі;
- дію конкурентних механізмів глобального ринку;
- напрями інтеграції України в глобальний економічний простір.

уміти:

- аналізувати тенденції глобалізації економічного розвитку;
- виявляти та оцінювати проблеми розвитку міжнародного бізнесу в умовах глобалізації;
- розробляти стратегічні заходи для забезпечення міжнародної конкурентоспроможності товарів, послуг, підприємств, галузей, міжгалузевих комплексів;
- прогнозувати процеси глобалізаційного розвитку світової економіки;
- визначати регулятивні пріоритети формування сучасної міжнародної економічної політики.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1 /2 год./

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ТА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК

Мета заняття - вивчення історичного розвитку та концепцій, що віддзеркалюють історичні кордони феномену глобалізації.

Базові поняття до засвоєння теми: глобалізація; економічна глобалізація; комерціалізація; бюрократизація; колективізація; демократизація; раціоналізація; функціональний, апологетичний, технологічний підходи до аналізу глобалізації.

Теми доповідей

1. Історичні періоди розвитку процесу глобалізації.
2. Соціокультурний феномен глобалізації.
3. Концепція «архаїчної глобалізації»: напрацювання та тези, що підлягають критиці.
4. Концепція глобалізації як сучасного економічного феномену: напрацювання та тези, що підлягають критиці.
5. Концепція протоглобалістів: напрацювання та тези, що підлягають критиці.
6. Концепція глобалізації Е. Азроянца: напрацювання та тези, що підлягають критиці.
7. Аналіз рейтингу країн за індексом глобалізації.

Завдання до самостійного розв'язання

Завдання № 1

Визначити основні фактори, що сприяли виникненню процесу глобалізації.

Завдання № 2 Наведіть основні ознаки процесу глобалізації.

Завдання № 1

На підставі отриманих знань, дати характеристику базовим концепціям щодо визначення часових меж глобалізації. Відповідь оформити у вигляді табл.1.1.

Таблиця 1.1 - *Характеристика основних концепцій історичного розвитку глобалізації*

№ з/п	Назва	Прибічники	Основні особливості
1.			

Завдання № 2

Теоретико - методологічні основи аналізу глобалізації зводяться до використання функціонального, апологетичного, технологічного підходів. Виберіть відповідний зміст щодо представлених підходів та їх змістом (табл.1.2).

Таблиця 1.2 - Наукові підходи щодо історії розвитку глобалізації

№ з/п	Назва	№ з/п	Зміст
1.	Технологічний	1.	акцент робиться на ролі національних держав у праві спасіння національних економік від згубного впливу «гібридної» і «космополітичної» глобалізації
2.	Апологетичний	2.	головна увага приділяється найновішим «кібернетичним» технологіям як умовно вибіркової, «гібридної глобалізації», яка допомагає периферійним країнам інтегруватися глобальну економіку, зберігаючи власне регіональну специфіку
3.	Функціональний	3.	підкреслює роль глобальних ринків в інноваційних процесах, обмежуючи втручання держави у процеси «космополітичної глобалізації»

Завдання № 3

Розкрийте сутність поняття «економічна глобалізація». Перелічте та охарактеризуйте процеси, що забезпечили економічну глобалізацію (відповідь оформити у вигляді табл. 1.3).

Таблиця 1.3 - Базові процеси, що забезпечили економічну глобалізацію

№ з/п	Назва	Зміст
1.		

Контрольні запитання

1.1. Розкрийте сутність поняття «глобалізація».

1.2. Складність феномену глобалізації та масштабів її прояву обумовлюють суперечки з приводу її генезису. Розкрийте, які існують точки зору у науковій літературі на те, звідки бере початок глобалізація: це явище сучасне чи його витoki сягають у глибину століть?

1.3. Охарактеризуйте концепцію глобалізації як сучасного економічного феномену (концепцію реалістів). Яку думку висловлюють її прибічники щодо процесу глобалізації?

1.4. Розкрийте значення процесу глобалізації у сучасному світі.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 2 /2 год./

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ СВІТОВОГО РИНКУ

Мета заняття - засвоєння теоретичних основ становлення глобалістики як науки та аналіз сучасного стану її розвитку.

Базові поняття до засвоєння теми: глобалістика, глобально - цивілізаційний підхід, інтегрований цивілізаційно - формаційний підхід, економічна глобалістика, політична глобалістика, соціальна глобалістика, екологічна глобалістика, глобальна прогностика.

Теми доповідей

1. Передумови формування глобалістики.
2. Глобалізація - процес формування цілісного світу.
3. Особливості та досягнення першої наукової школи глобалістики.
4. Особливості та досягнення другої наукової школи глобалістики.
5. Особливості та досягнення наукової школи «універсального еволюціонізму».
6. Особливості та досягнення наукової «школи мітозу біосфер».
7. Особливості та досягнення наукової «школи контрольованого глобального розвитку».
8. Особливості та досягнення наукової школи «світ - системного аналізу».
9. Становлення та розвиток глобалістики в Україні.

Завдання № 1

До яких етапів становлення глобалістики відносяться приведені дати в табл. 2.1? Наведіть назву етапів та охарактеризуйте їх. Відповідь оформити у формі табл. 2.1.

Таблиця 2.1 - *Етапи становлення глобалістики як науки*

Роки	Етап	Характеристика
1960		
1968		
1970		
1972		
1974		
1989		

Завдання № 2

На підставі отриманих знань, виявити особливості та недоліки (якщо вони мають місце) концептуальних підходів щодо визначення глобалістики як міждисциплінарної науки. Відповідь оформити у вигляді табл. 2.2.

Таблиця 2.2 - *Особливості концептуальних підходів щодо визначення глобалістики як міждисциплінарної науки*

№ з/п	Концепції глобалістики як міждисциплінарної науки	Основні особливості
1.		

Завдання № 3

На базі методологічного розмежування у світі склалися відносно самостійні школи глобалістики. Виявити особливості та досягнення наукових шкіл. Відповідь оформити у вигляді табл. 2.3.

Таблиця 2.3 - *Особливості та Досягнення наукових шкіл глобалістики*

№ з/п	Назва наукової школи	Засновник	Особливості	Досягнення
1.				

Завдання № 4

Виділяють чотири групи концепцій глобалістики як міждисциплінарної науки. До якої групи концепцій сучасної глобалістики відносяться твердження:

- базується на ідеях тісного взаємозв'язку соціально - економічних і екологічних процесів розвитку ();
- базується на песимістичних моделях, в яких можливості соціально - економічного розвитку визначаються лише економічним зростанням і демографічними факторами ();
- «максималістські підходи» до вирішення глобальних проблем людства ();
- базується на системному комплексному підході до досліджень і прогнозування процесів глобалізації ().

Завдання № 5

Після проведення дев'ятої конференції Інституту аналізу прикладних наук з моделювання глобальних систем Д. Медоуз сформулювала **додаткові висновки**:

- стабільний баланс між населенням, виробництвом матеріальних благ та використанням ресурсів не є характерним для структури нашої соціально - економічної системи;
- допомога продуктами харчування або безпосереднє передавання будь - яких предметів вжитку від багатих бідним виявляється непродуктивним, за виключенням екстрених випадків - воно встановлює структуру залежності, а не самодостатності;
- ліквідація урядового втручання в справи світової торгівлі не є ні панацеєю, як стверджують його апологети, ні загрозою;
- цілі економічного зростання країн третього світу, відомі як «Ліма» та «третє десятиліття розвитку» подані настільки неточно, що визначити їх показники для моделювання є неможливим;
- нові екзотичні технології, такі як виробництво синтетичної їжі або ядерної енергії не є обов'язковими для розв'язання світових проблем;
- зростання національного продукту не є достовірним показником добробуту людини або прогресу;
- у межах існуючої системи будь - який намір допомоги бідним перетворюється на допомогу багатих.

Як Ви їх розумієте? Охарактеризуйте кожен з них.

Завдання до самостійного розв'язання

Завдання № 1

Який внесок А. Ейнштейна у розвиток глобального мислення? Розкрийте його в двох аспектах: як вченого і як суспільного діяча.

Завдання № 2

Теоретичні засади глобалістики закладались ідеями мондіалізму та неомондіалізму. Розкрийте їх сутність та внесок у теорію глобалістики.

Завдання № 3

Користуючись щорічними звітами ООН стосовно сучасного стану розвитку людини, де оцінюються зміни окремих країн, регіонів і світу в цілому, застосовуючи розрахункові індекси, наприклад: розвитку людського потенціалу (ІРЛП), ВВП на душу населення, злиденності населення для бідних країн (ІЗН - 1), злиденності населення для багатих країн (ІЗН - 2), оберіть країни - лідери та країни - аутсайтери, щодо представлених індексів (за попередній та поточний рік). Яке місце займає Україна в представлених рейтингах?

Контрольні запитання та завдання

- 2.1. Назвіть предмет дослідження глобалістики.
- 2.2. Для того щоб будь - яка галузь знання могла називатися наукою, необхідно, щоб вона відповідала певним вимогам. Яким? Перелічте їх.
- 2.3. Які наукові школи дослідження глобалістики Ви знаєте?
- 2.4. У чому особливості розвитку сучасної глобалістики як науки?
- 2.5. Розкрийте сутність концепції «Межі зростання».
- 2.6. Назвіть основні доктрини «Школи глобальної екології».
- 2.7. У чому сутність економічної глобалістики?
- 2.8. Які існують основні напрямки глобалістики, розкрийте зміст кожного з них?

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 3 /2 год./

ОСНОВНІ ФОРМИ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН В ГЛОБАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ. МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Мета: засвоєння теоретичних навичок щодо процесу становлення та розвитку МЄВ та міжнародної торгівлі.

Базові поняття до засвоєння теми: середовище розвитку МЄВ (природно-географічне, економічне, соціально-культурне, політичне-правове), зовнішнє середовище, внутрішнє середовище, інфраструктура МЄВ, головні економічні закони, система принципів розвитку МЄВ, міжнародний поділ факторів виробництва, класифікація факторів виробництва по походженню (основні, розв'язані) та по ступеню спеціалізації (загальні, спеціальні).

Завдання № 1

Тенденції глобалізації економіки визначаються різними чинниками: технічними, технологічними, соціально - економічними, політичними, культурними, морально - етичними. Розкрийте їх.

Завдання № 2

Процес становлення глобальної економіки розглядають на трьох рівнях:

1. Глобалізація на рівні окремої країни.
2. Глобалізація на рівні окремої галузі.
3. Глобалізація на рівні окремої компанії.

Охарактеризуйте кожен з етапів становлення глобальної економіки та наведіть показники, за допомогою яких можна визначити рівень глобалізації окремої країни, галузі або компанії.

Завдання № 3

Назвіть конкретні приклади щодо значущості чинників соціокультурного середовища для формування стратегій виходу компаній на міжнародні ринки.

Завдання № 4

За якими показниками можна оцінити стан економічного середовища країни-контрагента?

Завдання № 5

Дайте характеристику сучасним цивілізаційним концепціям розвитку глобальних економічних процесів. Відповідь оформити у вигляді табл. 3.2.

Таблиця 3.2 - *Характеристика цивілізаційних концепцій розвитку глобальних економічних процесів*

<i>№ з/п</i>	<i>Назва</i>	<i>Прибличники</i>	<i>Особливості</i>

Завдання до самостійного розв'язання

Завдання № 1

Посилення взаємозв'язків національних економік країн світу виражається у різних економічних процесах. Заповніть схему (рис. 1) та поясніть її.

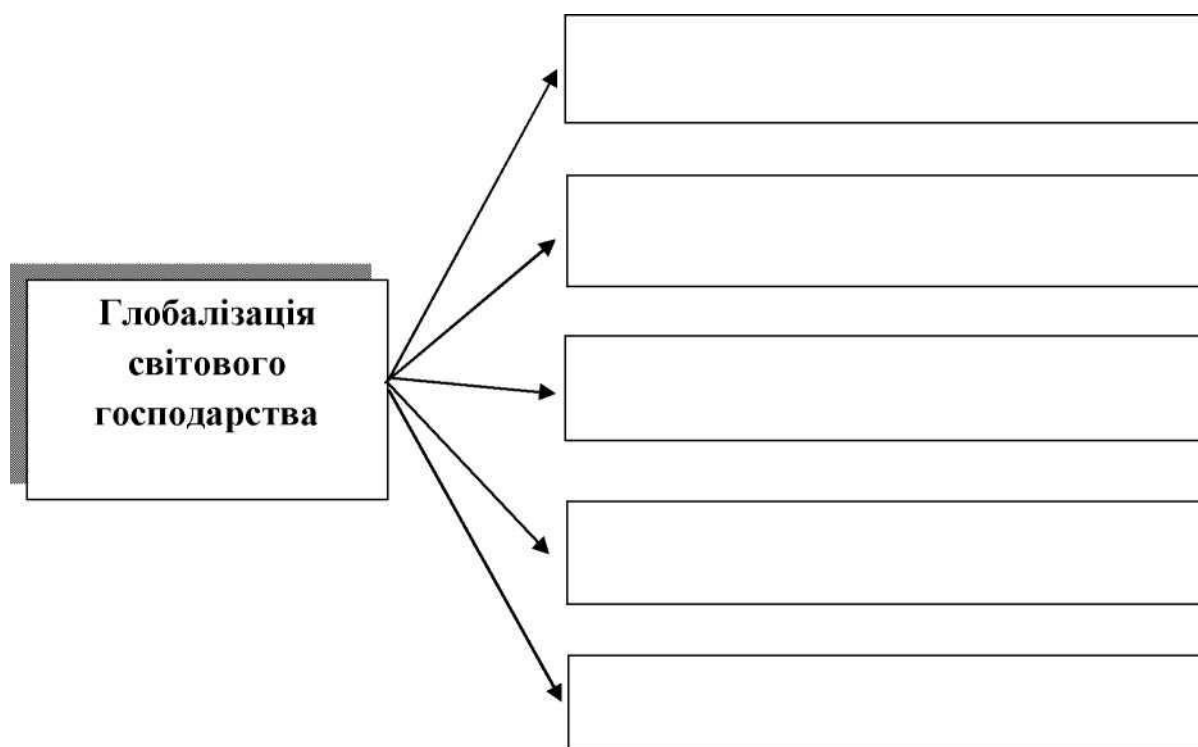

Рис. 1 - Прояв глобалізаційних процесів у світовій економіці.

Завдання № 2

Серед перспективних сценаріїв глобального економічного розвитку виділяють сценарії «Давоський мир», «Рах Амерісана», «Новий халіфат», «Спіраль страху». Розкрийте їх зміст. Який з сценаріїв Ви вважаєте найбільш сприятливим для сучасної світової системи?

Завдання № 3

Які складові формують середовище МЄВ та які із них справляють найбільший вплив на перебіг міжнародних контактів та співробітництво?

Контрольні запитання та завдання

3.1. Дайте визначення середовища МЄВ. Як проявляється вплив політико-правового середовища на діяльність економічних суб'єктів?

3.2. Як впливають основні елементи соціально-культурного середовища на міжнародні економічні відносини?

3.3. Назвіть класифікацію чинників економічного середовища. Як вони впливають на формування МЄВ?

3.4. Назвіть основні закони під впливом яких розвивається національне та світове господарство.

3.5. Які фактори визначають місце країни в МПП?

3.6. Особливості і тенденції розвитку МПП.

3.7. Якими об'єктивними чинниками зумовлюється розвиток міжнародного поділу праці?

3.8. Чому МПП є основою міжнародних відносин?

3.9. Охарактеризуйте проблеми участі України в МПП.

3.10. Що являє собою інтернаціоналізація виробництва?

3.11. Яку роль інтернаціоналізація капіталу відіграє у функціонуванні сучасного світового господарства?

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 4 /2 год./

СВІТОВА ВАЛЮТНА СИСТЕМА В ГЛОБАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Мета: з'ясування базових теоретико - методологічних підходів щодо суперечностей сучасного періоду розвитку суспільства в умовах глобалізації; виявлення особливостей руху антиглобалістів.

Базові поняття До засвоєння теми: регіоналізація світової економіки, глобалізація, альтерглобалізм, антиглобалісти.

Завдання № 1

Система критики глобальних процесів представлена сімома основними напрямками (табл. 4.1). Як Ви їх розумієте? Охарактеризуйте кожен з напрямів.

Таблиця 4.1 - Основні напрямки критики глобалізаційних процесів та їх зміст

Основні напрямки критики	Зміст
I	звертають увагу на те, що поляризація світу одержить нові виміри
II	неоліберальна платформа економічного розвитку країни, використання якої призводить до соціально - економічних криз в країнах з традиційним або індустріальним характером розвитку
III	приховування конфронтації трьох регіональних блоків: північно - американського, європейського та східно - азіатського
IV	ґрунтується на аналітичних висновках про те, що в країнах - лідерах світової економіки ефективність виникає у доволі великих зонах виробництва, які в подальшому процесі розвитку глобалізації стануть абсолютно неконкурентоспроможними внаслідок лібералізації національних режимів
V	глобальним є лише світовий ринок капіталів, переміщення товарів, послуг, технологій є обмеженим
VI	вважають глобалізацію системою допуску на американський ринок демпінгових товарів з країн третього світу, послаблює конкурентні позиції США
VII	визначається проблемою співвідношення феномену глобалізації і феномену вестернізації

Завдання № 2

Заповніть наведену нижче схему стосовно діяльності руху антиглобалістів (рис. 2).

Завдання № 3

Найбільш відомими й послідовними критиками глобалізації є американські економісти Д. Барбер, Д. Кортон, Г. Дейлі, П. Бьюкенен, Дж. Голдсміт. В основному їхні критичні зауваження до протікання глобальних трансформацій репрезентують інтереси чотирьох базових соціально - політичних груп: лівого політичного флангу, правого політичного флангу, комунітаристи, професійні союзи. Розкрийте їх. Охарактеризуйте з позиції кожної соціально - політичної групи.

Завдання до самостійного розв'язання

Завдання № 1

Використовуючи, дані «Державної служби статистики України» (<http://www.ukrstat.gov.ua/>) зробіть висновки стосовно стану ринку праці на Україні (безробіття, зайнятість населення) та зовнішньоекономічної діяльності (експорт/імпорт) - за 5 років.

Завдання № 2

Розвиток глобалізації економіки знаходить свій прояв у широкому колі протиріч, до числа яких можна віднести:

- суперечності між країнами та/або групами країн;
- суперечності між країнами або групами країн) і відповідними міжнародними інститутами (наприклад, МВФ, Світовим банком, СОТ);
- протиріччя між окремими країнами, з одного боку, і ТНК, ТНБ й світовими фінансовими центрами - МФЦ - з іншого;
- протиріччя між самими найбільшими ТНК, ТНБ і МФЦ.

Які країни відчувають в даний час на собі вплив політики так званих «подвійних стандартів»? У чому конкретно це проявляється?

З урахуванням зазначених суперечностей процесу глобалізації економіки проаналізуйте наведені суперечності/протиріччя на прикладі країн світу, користуючись даними UNCTAD, WORLD BANK. Як можна застосувати до цього процесу основні положення теорії конкурентних переваг М. Портера?

Завдання № 3

Глобальна економіка характеризується фундаментальною асиметрією. Світовий розвиток завжди відбувався стрибкоподібно, змінюючи лідерів і тягнучи за собою зростаючу диференціацію матеріального становища жителів планети і нерівномірність економічного розвитку країн.

Проаналізувати тенденції збільшення розриву між країнами й регіонами світу в економічному відношенні та в рівні їх добробуту. Зробити висновки.

Контрольні запитання та завдання

- 4.1. Регіоналізація виступає своєрідним проявом і формою реалізації глобалізації, загострюючи суперечності глобального розвитку. Розкрийте їх.
- 4.2. Які побічні наслідки політики антиглобалістів?
- 4.3. Що передбачає альтерглобалізм як ідеологія?
- 4.4. Перелічте основні правила антиглобалістських рухів та розкрийте їх.
- 4.5. Для руху антиглобалістів на сьогодні характерним є сукупність внутрішніх і зовнішніх протиріч. Розкрийте їх.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 5 /2 год./ РОЛЬ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Мета: засвоєння теоретичного матеріалу щодо передумов виникнення та характеру протікання глобальних криз; аналіз впливу світової фінансової кризи на соціально - економічний розвиток окремих країн світу та України.

Базові поняття до засвоєння: глобальні трансформації, неоглобалізація, глобальні економічні парадокси, глобальна фінансова криза.

Теми доповідей

1. Причини фінансової кризи в умовах глобалізації.
2. Особливості сучасної світової кризи та її наслідки для економіки України.
3. Досвід країн світу щодо подолання наслідків світової фінансової кризи:
 - країн Центральної та Східної Європи;
 - країн Західної Європи;
 - країн Близького та Середнього Сходу;
 - країн Азії;
 - країн Африки;
 - країн Північної та Південної Америки.

Завдання № 1

Використовуючи статистичну інформацію, проаналізувати як світова фінансова криза позначилася на темпах зростання ВВП в окремих країнах світу, тобто як вона вплинула на соціально - економічний розвиток цих країн. Заповнити таблицю 5.1 й зробити висновки.

Таблиця 5.1 - Валовий внутрішній продукт у докризовий та післякризовий період в окремих країнах світу (млрд. дол. США за паритетом купівельної спроможності)

Окремі країни світу	Періоди				
Група промислово - розвинених країн					
Сполучені Штати Америки					
Канада					
Японія					
Німеччина					
Сполучене Королівство (Англія)					
Франція					
Італія					
Група постсоціалістичних країн					
Польща					
Словаччина					
Угорщина					
Румунія					
Болгарія					
Група країн СНД					
Азербайджан					
Вірменія					
Казахстан					
Російська Федерація					
Україна					

Завдання № 2

На глобальному ринку капіталів, які з одного боку є глибоко інтегрованими, а з іншого локалізованими формується одразу три парадокси. Розкрийте сутність кожного з них. Відповідь представити у вигляді табл. 5.2.

Таблиця 5.2 - Глобальні економічні парадокси та їх зміст

Парадокси	Зміст
Домашнього зміщення (зсуву) капіталу	
Філдстайна - Харіоке	
Низької мобільності нетто - потоків капіталу	

Завдання № 3

На основі отриманих знань щодо сутності фінансової кризи, заповнити блоки схеми (рис. 3).

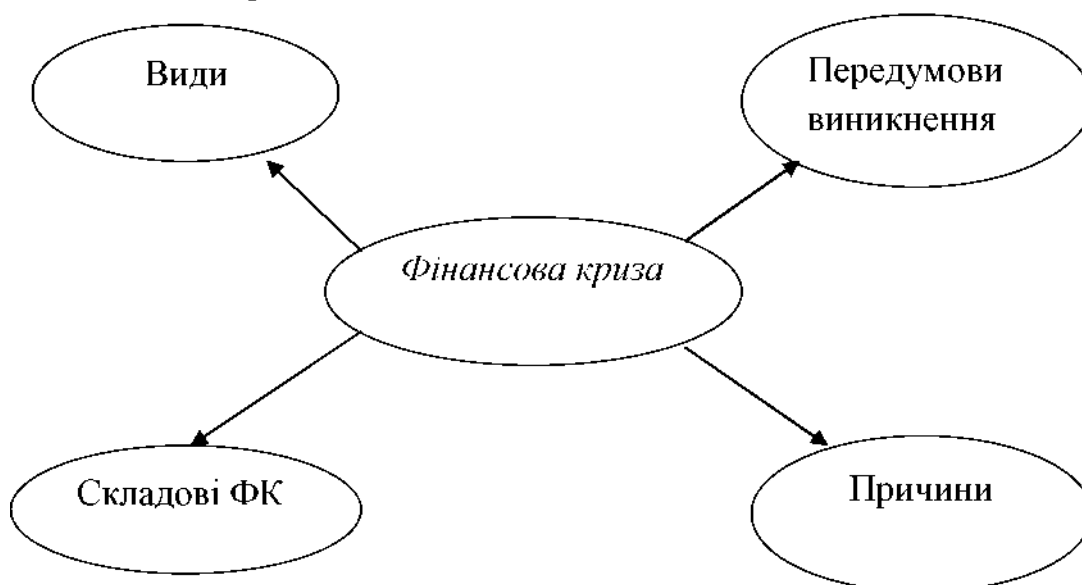

Рис. 3- Фінансова криза: складові, види, передумови виникнення, причини.

Завдання до самостійного розв'язання

Завдання № 1

Використовуючи:

- статистичну інформацію Національного бюро статистики Китаю [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.stats.gov.cn/english/>;

- Офіційний сайт Національного Конгресу Китаю [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.npc.gov.cn/englishnpc/news/>

проаналізувати досвід антикризового регулювання економіки КНР в умовах світової фінансової кризи з виявленням результативних ознак його здійснення, а саме:

- оцінити вплив світової фінансової кризи на економіку КНР;
- проаналізувати пакет антикризових заходів;
- визначити ефективність антикризового регулювання в КНР.

Завдання № 2

Наведіть позитивні та негативні риси процесу глобалізації. Відповідь оформити у вигляді таблиці 5.3.

Таблиця 5.3 - Позитивні та негативні риси процесу глобалізації

Риси глобалізації	
<i>Позитивні</i>	<i>Негативні</i>

Завдання № 3

Журнал «Foreign Policy» щорічно публікує індекс глобалізації країн, який відображає розвиток політичної, економічної, персональної та технологічної глобалізації у 62 країнах світу, на які припадає 96 % світового ВВП та 84 % населення світу. При складанні рейтингу враховують чотири основних параметри: показники економічної інтеграції (обсяг міжнародної торгівлі, прямі іноземні та портфельні інвестиції, міжнародні платежі тощо); показники персональних контактів (міжнародний туризм, міжнародні телефонні переговори, поштові відправлення, перекази тощо); показники технологізації (кількість користувачів Інтернет, Інтернет - сервери тощо); показники участі у міжнародній політиці (кількість посольств, участь у міжнародних організаціях тощо).

Яке місце посідає Україна в цьому рейтингу? Чим це пояснюється? Проведіть аналіз за основними параметрами.

Контрольні запитання

- 5.1. Наведіть основні суперечності процесу глобалізації?
- 5.2. Які країни ще залишаються на периферії глобальних процесів? Що породжує ця дисгармонія розвитку?
- 5.3. Які основні передумови виникнення світових фінансових криз?
- 5.4. У чому полягає суть феномена «домашнього зсуву»?
- 5.5. Охарактеризуйте наслідки глобальної фінансової кризи для економіки України.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 6 /2 год./**МІЖНАРОДНИЙ БІЗНЕС В ГЛОБАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ**

Мета: засвоєння теоретичних знань щодо розвитку сучасного світового господарства й напрямів регулювання, цілей, завдань, функцій основних регулятивних інститутів, що керують глобалізацією й глобальною економікою; виявлення особливостей функціонування сучасних глобальних ринків; закріплення теоретичних основ ведення міжнародного бізнесу; аналіз сучасних факторів впливу на розвиток міжнародних економічних відносин України; аналіз економічних переваг та недоліків співробітництва України з регулятивними інституціями.

Базові поняття до засвоєння: інтернаціоналізація господарського життя, транснаціоналізація, інтернаціоналізація виробництва, інтернаціоналізація капіталу, світовий ринок, світове господарство, міжнародний бізнес, глобальна система економічного регулювання.

Завдання № 1

На підставі отриманих знань, розташуйте у правильній відповідності етапи розвитку інтернаціоналізації господарського життя, вкажіть період розвитку (табл. 7.1).

Таблиця 7.1 - Основні етапи розвитку інтернаціоналізації господарського життя

Характеристика	Період
Інтернаціоналізація виробництва переходить в іншу стадію, що пов'язана з розвитком складної кооперації, характерною ознакою якої є її базування на міжнародному поділі праці	
Характеризується комплексністю інтернаціоналізації виробництва (охоплює усі підсистеми господарства, поширюючись практично на всі країни світу, всі галузі виробничої та невиробничої сфер)	
Інтернаціоналізація виробництва ґрунтується переважно на взаємодії національних господарств завдяки простій кооперації й стає однією з найголовніших передумов формування світового господарства	

Завдання № 2

Одним із показників діяльності міжнародної компанії є індекс транснаціоналізації. Розрахуйте індекс транснаціоналізації міжнародної діяльності компанії «Siemens» та порівняйте його з аналогічним показником концерну «Indesit» за такими показниками: обсяг закордонних активів - 27,4 млрд. дол., загальний обсяг активів - 56,3 млрд. дол., обсяг закордонних продажів - 35,1 млрд. дол., загальний обсяг продажів - 60,8 млрд. дол., чисельність зайнятих за кордоном - 170 тис. осіб, загальна чисельність зайнятих - 305 тис. чол.

Індекс транснаціоналізації діяльності компанії концерну «Indesit» - 61 %.
Зробіть висновки.

Завдання № 3

Згрупуйте наведені характеристики міжнародного бізнесу у такій відповідності: риси, причини, фактори. Відповідь оформити у вигляді табл. 7.2.

- доступ до нових ринків робочої сили;
- загальність і універсальність;
- технологічна глобалізація;
- «фінансіаризація»;
- рівень конкуренції;
- правові аспекти ведення бізнесу;
- рівень конкуренції і ризиків.
- крос - культурний фактор;
- величина витрат міжнародної компанії;
- рівень інтернаціоналізації;
- вихід до нових джерел корисних копалин і сировини;
- прагнення до нових ринків збуту.

Таблиця 7.2 - Основні характеристики міжнародного бізнесу

Риси міжнародного бізнесу	Причини здійснення міжнародного бізнесу	Фактори

Завдання № 4

Визначити характеристики глобальних та мільтилокальних галузевих ринків. Прокоментувати кожну з них. Відповідь оформити у формі табл. 7.3.

Таблиця 7.3 - *Характеристики глобальних та мільтилокальних галузевих ринків*

Ознака	Галузеві ринки	
	мільтилокальні	глобальні
Продукція продається		
Компанії обслуговують		
Підрозділи компаній		
Конкуренти		
Конкурентні відносини		
Стратегічна позиція компанії на одному ринку		
Штаб - квартира компанії		
Ланцюги створення вартості		
Закупівля ресурсів		
Формування переваг компанії		

Завдання № 5

Виявити переваги та недоліки співробітництва України з регулятивними інституціями (табл. 7.4).

Таблиця 7.4 - *Співробітництво України з регулятивними інституціями: переваги й недоліки*

Регулятивні інституції	Співробітництво України	
	переваги	недоліки

Завдання № 6

Економічний потенціал нашої країни дає підставу для належної участі в міжнародному поділі праці. Виявіть причини ускладнення інтеграції економіки України у світове господарство та зовнішні фактори впливу, що ускладнюють цей процес. Відповідь обґрунтуйте.

Завдання до самостійного розв'язання

Завдання № 1

Виберіть відповідний зміст щодо представлених категорій (табл. 7.5).

Таблиця 7.5 - *Світові ринки: види та характеристика*

№ з/п	Поняття	№ з/п	Зміст
1.	Світовий ринок послуг	1.	За товарно - галузевою структурою рою об'єднує ринки продовольчих і непродовольчих товарів, ринок житла, ринок споруд невикористаного призначення
2.	Світовий фінансовий ринок	2.	Вкладення капіталу в створення або придбання за кордоном підприємств (об'єктів) виробничо - господарського призначення
3.	Світовий ринок споживчих товарів	3.	Складається з ринків споруд виробничого призначення, засобів праці, сировини, корисних копалин, матеріалів, енергії й інших видів продукції виробничого призначення
4.	Світовий ринок засобів виробництва	4.	Охоплює ринки лізингових, транспортних, інжинірингових, страхових, туристичних, рекламних та інших послуг, а також ринок ліцензій і ноу - хау
5.	Світовий інвестиційний ринок	5.	В основному обслуговує рух реальних товарно - матеріальних цінностей. До його складу також входять інвестиційні, грошові та ринки позичкових капіталів

Завдання № 2

Розмежуйте, що відноситься до функцій, а що до рис світового ринку.

Відмітьте їх відповідно літерами «Ф» і «Р» (табл. 7.6).

Таблиця 7.6 - *Функції та характерні риси світового ринку*

Функції та характерні риси світового ринку	Позначення («Ф» або «Р»)
існує особлива система цін — світові ціни	
є категорією товарного виробництва, яке у пошуках збуту своєї продукції вийшло за національні межі	
оптимізація використання факторів виробництва в світовому просторі	
виявляється у міждержавному переміщенні товарів під впливом не тільки внутрішніх, але й зовнішніх попиту і пропозиції	

інформує виробників і споживачів про наявність і ціну товарів	
оптимізує використання факторів виробництва, підказуючи виробнику, в яких галузях та регіонах вони можуть бути застосовані найефективніше	
дає об'єктивну оцінку виробничої діяльності з позицій міжнародних стандартів і критерії якості товару	
виконує санувальну роль, вибраковуюючи з міжнародного обміну товари та часто їх виробників, які не можуть забезпечити міжнародний стандарт якості за конкурентних цін	
рух товарів зумовлюється не лише економічними факторами (виробничими зв'язками між підприємствами та регіонами країни), а й зовнішньоекономічною політикою окремих держав	

Завдання № 3

Головне протиріччя глобальної економічної системи пов'язане з формуванням в рамках провідних західних держав замкненої господарської системи. Цей процес можна прослідкувати за такими напрямками: 1) концентрація в постіндустріальному світі більшої частини інтелектуального й технологічного потенціалу людства; 2) зосередження основних торговельних потоків в межах співдружності розвинених держав; 3) замикання інвестиційних потоків та 4) спрямованість міграційних потоків з країн «третього світу» в розвинені регіони планети. Охарактеризуйте кожний напрямок. Зробіть висновки.

Контрольні запитання та завдання

7.1. Інтернаціоналізація господарського життя проявляється в інтернаціоналізації виробництва та інтернаціоналізації капіталу. Охарактеризуйте ці категорії.

7.2. Що послугувало підставою для виникнення світового ринку?

7.3. Наведіть основні чинники формування глобальних галузевих ринків?

7.4. Характерною ознакою глобальних ринків в інформаційній економіці є зрушення в структурі витрат. Як Ви це розумієте? Поясніть.

7.5. Що є ключовою тенденцією сучасної інтернаціоналізації?

7.6. Для чого необхідне регулювання діяльності ТНК?

7.7. Яким чином змінюється роль держави в умовах глобалізації?

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 7 /2 год./

КРАЇНИ І РЕГІОНИ У СВІТОВІЙ ГЛОБАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Мета: розгляд основних тенденцій діяльності міжнародних організацій, міжнародне співробітництво, регіональна економічна інтеграція.

Базові поняття до засвоєння: система регулювання глобальної економіки, система основних регулятивних інститутів, ліберальна модель розвитку, соціально-ринкова модель розвитку, конкурентоспроможність.

Завдання № 1

Однією з найпомітніших тенденцій розвитку світової економіки є регіональна економічна інтеграція. Заповнити приведену таблицю 8.1.

Таблиця 8.1 - Основні регіональні інтеграційні об'єднання у світі

Назва об'єднання	Англомовна аббревіатура	Рік утворення	Країни - учасниці
Асоціація держав Південно - Східної Азії			
Європейська економічна зона			
Європейський Союз			
Південноамериканський спільний ринок			
Південноамериканська угода про вільну торгівлю			
Співдружність Незалежних Держав			

Завдання № 2

Індекс конкурентоспроможності складається з 12 основних груп показників до яких належать: державні та суспільні установи; інфраструктура; макроекономічна стабільність; охорона здоров'я та початкова освіта; середня, вища та професійна освіта; ефективність товарного ринку; ефективність ринку праці; рівень розвитку фінансового ринку; технологічна готовність; розмір ринку; удосконалення бізнесу; інновації. Проаналізувати рейтинг України щодо наведених груп показників. Зробити висновки.

Завдання до самостійного розв'язання

Завдання № 1

Виділяють три укрупнені позиції з приводу мотивації до створення стратегічних альянсів з участю ТНК, а саме: доступ на зарубіжні ринки, доступ до ресурсів і зростання ефективності їх використання, отримання нових знань. Прокоментуйте кожну позицію. Що вони забезпечують? Які результати стосовно створення стратегічних альянсів з участю ТНК? Наведіть декілька способів, за допомогою яких стратегічні альянси можуть розвиватися найбільш ефективно.

Завдання № 2

Наведіть, членом яких регіональних інтеграційних угруповань є Україна. Чим обумовлювалося їх утворення? Яке значення має співробітництво членів регіональних інтеграційних угруповань з Україною?

Контрольні запитання та завдання

8.1. Чим принципово відрізняються ліберальна, корпоративістська й соціально - ринкова моделі розвитку?

8.2. У чому сутність моделі «Вашингтонський консенсус»? Для яких країн вона була рекомендована?

8.3. Що можна віднести до негативних наслідків глобалізації?

8.4. Наведіть напрями економічного розвитку України в умовах глобалізації.

ТЕМИ РЕФЕРАТИВ:

1. Сутність глобалізація світової економіки та світового ринку.
2. Етапи формування і розвитку глобалізації світової економіки.
3. Сучасний етап розвитку глобальної економіки та його особливості.
4. Теоретичні та практичні засади функціонування світової економіки як цілісної системи.
5. Критерії структуризації світової економіки.
6. Структуризація світової економіки за рівнем соціально-економічного розвитку країн.
7. Регіональна структура світової економіки.
8. Класифікація країн Світовим банком: особливості підходу до структуризації світової економіки.
9. Міжнародний поділ праці та його специфіка в сучасних умовах розвитку світової економіки.
10. Міжнародна спеціалізація та кооперування як форми суспільного поділу праці у світовому господарстві.
11. Сутність, етапи розвитку та показники інтернаціоналізації виробництва.
12. Сутність і форми міжнародної економічної інтеграції.
13. Міжнародна економічна інтеграція: передумови та наслідки для країн-учасниць.
14. Загальна характеристика основних інтеграційних угруповань.
15. Європейський Союз: еволюція економіки і сучасний стан.
16. Особливості міжнародної економічної інтеграції в рамках Співдружності Незалежних Держав.
17. Сутність і форми прояву глобалізації економічних процесів.
18. Глобалізація економічних процесів та її наслідки.
19. Суб'єкти світової економіки та їх групування.
20. Міжнародні корпорації як суб'єкти світогосподарських зв'язків. Багатонаціональні та транснаціональні корпорації.
21. Транснаціональні корпорації у світовому господарстві та методи їх міжнародної експансії.
22. Сутність і фактори економічного розвитку країн світу.
23. Еволюція моделей економічного розвитку країн світу.
24. Особливості економічного зростання в різних групах країн у сучасних умовах.
25. Циклічність зростання світової економіки та її складових.
26. Продовольча проблема у світі: причини існування, форми прояву та способи розв'язання.
27. Еколого-економічні проблеми сучасної цивілізації та шляхи їх розв'язання.
28. Природні ресурси світового господарства: формування сучасного типу природокористування.

29. Сировинно-енергетичний потенціал світової економіки та шляхи підвищення ефективності його використання.

30. Трудовий потенціал світової економіки та особливості його формування і використання в різних групах країн.

31. Інвестиційні ресурси планетарної економіки. Форми і напрямки міжнародних інвестицій.

32. Сучасні тенденції міжнародного руху капіталу.

33. Галузева структура світової економіки: міжгалузеві пропорції та структурні зрушення.

34. Особливості галузевої структури економіки в різних групах країн.

35. Промисловість як провідна галузь матеріального виробництва у світі: сучасний стан, тенденції розвитку, регіональні особливості.

36. Аграрний сектор світового господарства та його ресурсний потенціал.

37. Сучасний стан рослинництва і тваринництва у світі.

38. Агропромисловий комплекс: структура і роль у світогосподарській системі.

39. Сучасні тенденції розвитку сільськогосподарського виробництва у світі.

40. Загальна характеристика інфраструктурних галузей світової економіки.

41. Специфічні риси економіки розвинутих країн у сучасних умовах.

42. Основні моделі економіки розвинутих країн.

43. Сучасні тенденції економічного розвитку постіндустріальних країн.

44. Відносна макроекономічна стабілізація в розвинутих країнах та її характерні ознаки.

45. Класифікаційні ознаки та основні риси економіки країн, що розвиваються.

46. Соціально-економічна структура країн, що розвиваються, та напрямки її трансформації.

47. Зовнішньоекономічні зв'язки країн, що розвиваються.

48. Нові індустріальні країни у світогосподарській системі.

49. Загальна характеристика господарства постсоціалістичних країн з перехідною економікою.

50. Ринкові перетворення у постсоціалістичних країнах з перехідною економікою.

51. Інтеграційні процеси у постсоціалістичних країнах з перехідною економікою.

52. Міжнародне економічне становище України.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Базова

1. Глобальна економіка : навч. посіб. / Н. М. Вдовенко та ін. Київ : НУБіП України, 2017. 319 с.
2. Плахотнік О. О. Глобальна економіка : конспект лекцій. Кам'янське : ДДТУ, 2017. 63 с.
3. Глобальна економіка : навч. посіб. / за ред. С. І. Архієреєнко. Харків : Видавництво Іванченка І. С., 2018. 192 с.
4. Ковтун О. І., Куцик П. О., Башнянин Г. І. Глобальна економіка : підручник. Львів : Видавництво ЛКА, 2014. 704 с.
5. Глобальна економіка : навч. посіб. / Шталь Т. В. та ін. Харків : Видавництво «Форт», 2016. – 358 с.

Допоміжна

1. Козак Ю. Г., Ковалевський В. В., Захарченко О. В. Міжнародні стратегії економічного розвитку : навч. посіб. Київ : Аврор, 2011. 262 с.
2. Кузьмін О. Є., Пирог О. В., Литвин І. В. Глобальна економіка : навч. посіб. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2016. 300 с.
3. Куцик П. О., Ковтун О. І., Башнянин Г. І. Глобальна економіка: принципи становлення, функціонування, регулювання та розвитку : монографія. Львів : Видавництво ЛКА, 2015. 594 с.
4. Македон В. В. Міжнародний менеджмент : підручник. Дніпропетровськ: Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля, 2013. 616 с.
5. Національна економіка : навч. посіб. / Бережна Н. І. та ін. ; за ред. В. М. Філатова. Харків : Видавництво ХНЕУ, 2010. 200 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://www.rada.gov.ua/>
2. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua/>
3. Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. URL: <http://nssmc.gov.ua/>
4. Офіційний сайт бібліотеки Вернадського. URL: <http://www.nbuiv.gov.ua/>
6. Бібліотека економіста. URL: <http://chitalka.info/finansi.html/>
7. Офіційний сайт Міжнародної фінансової корпорації. URL: www.ifc.org.
8. Офіційний сайт Багатостороннього агентства гарантування інвестицій. URL: www.miganet.worldbank.org.

Методичні рекомендації з практичних занять здобувачів другого (освітньо-професійного) рівня спеціальності 015 «Професійна освіта (Економіка)» з дисципліни «Глобальна економіка»

Укладачі:

Танклевська Н.С., д.е.н., професор кафедри економіки та фінансів.

Повод Т.М., к.е.н., доцент кафедри економіки та фінансів.